

Techniky a metodika psaní odborného textu. Jak psát odborný (právní) text?

Osnova semináře:

a) Čím se vyznačuje odborný text?

b) Jak psát krátké a srozumitelné věty?

c) Jak psát odborný text? Metodika zpracování odborného textu

ČÍM SE VYZNAČUJE ODBORNÝ TEXT?

Odborný text se od jiných textů odlišuje:

- a) **cílem**; *tzn. jedná se vždy o vysvětlení nebo vyřešení nějakého odborného (teoretického či praktického) problému;*
- b) **strukturou**; *je členěn do kapitol, podkapitol, oddílů, které jsou označeny názvy a jsou číslovány; viz k tomu EL029;*
- c) **stylem psaní**; *používají se různé techniky odborného stylu jako je např., odborný popis, výklad (popis, úvaha, esej), formy výkladu jsou odborný článek, stať, publikace, učebnice, přednáška;*
- d) **jazykem**; *používá se odborný jazyk daného oboru;*

**Příklad pro procvičení si rozdílů mezi odborným
a každodenním jazykem:**

Laik řekne: Mám knihu, tato kniha mně patří.

Právník vyjádří tuto situaci slovy :

***Jste majitelem nebo vlastníkem nějaké věci
(knihy).***

Seminární cvičení č. 1

Podle uvedeného příkladu převed'te následující situace do odborného jazyka:

- ***Laik řekne: Pokladní použila peníze z kasy pro sebe***
Právník vyjádří tuto situaci:
- ***Laik řekne: Můj soused si půjčil od nás sekačku a prodal ji do vedlejší vesnice.***
Právník vyjádří tuto situaci:
- ***Laik řekne: Auto srazilo chodce a jelo dál***
Právník vyjádří tuto situaci:

Řešení:

- **Laik řekne: Pokladní použila peníze z kasy pro sebe**
- **Právník vyjádří tuto situaci: Pokladní se dopustila zpronevěry...**
- **Laik řekne: Můj soused si půjčil od nás sekačku a prodal ji do vedlejší vesnice.**
- **Právník vyjádří tuto situaci: Soused se dopustil podvodu... apod....**
- **Laik řekne: Auto srazilo chodce a jelo dál**
- **Právník vyjádří situaci: Řidič auta řídil vozidlo pod vlivem návykové látky a chodci způsobil těžké ublížení na zdraví**

JAK PSÁT KRÁTKÉ A SROZUMITELNÉ VĚTY?

Častým neduhem právních textů je :

- **Dlouhé věty**
- **Nadměrné užívání závorek k dokreslení hlavního textu**
- **Nadměrné používání cizích slov**
- **Dvojitě záporné: (Nemůžeme nesouhlasit se závěrem, že....= ?)**
- **Psaní slovesa na začátku či konci věty...**
- **Přehnané používání trpného rodu místo činného.**

Jak na dlouhé věty?

- **Tvořte jednoduché (krátké) věty; věta by neměla mít více než 20 slov.**
- **Tvořte v textu především hlavní věty; hlavní věty usnadňují orientaci v textu.**
- **Kontrolujte pořadí větných členů; (podmět-přísudek-ostatní větné členy).**
- **V souvětích se snažte omezovat vedlejší věty; nebojte se vyškrtnout, vynechat větu, bez které je myšlenka již jasná. Můžete přemístit část věty a začít ji jako novou.**
- **Ve větách postupujte od sdělení obecných informací ke konkrétnějším, které pak můžete v samostatných, jednoduchých větách vysvětlit.**

Další důležité rady:

(další vysvětlení a rady naleznete také v manuálu k tomuto cvičení)

- *Nebojte se hlavní větu, resp. obecnější sdělení vhodně dokreslit-popsat dalšími větami.*
- *Nesnažte se v jedné větě sdělit všechny informace nebo souvislosti o daném problému.*
- *Postupujte od obecnějšího sdělení nebo vymezení ke konkrétnějšímu; resp. od obecného hodnocení k výčtu vlastností, znaků funkcí apod., je to spolehlivý postup pro odbourání závorek.*

Příklad dlouhé věty č. 1

Tato věta trpí typickým neduhem právního textu... je dlouhá. Zároveň je zde snaha v jedné větě vyjádřit více informací a souvislosti. Pokuste se vymezit jednotlivé souvislosti a na základě toho pak přeformulovat text na kratší věty.

Nejvyšší správní soud v rozsudku vyslovil, že „domácí násilí je bezesporu celospolečenským jevem, který nelze podceňovat a který vyvěrá z podhoubí sociální diskriminace a který je zpravidla determinovaný příslušnosti k určitému pohlaví. Jako takový přitom může být za určitých okolností také azylově relevantním důvodem a právě tyto okolnosti, které záleží především na zemi původu, jejích právních, sociálních či kulturních normách a hodnotách, je třeba analyzovat a zvažovat, zda je příslušný stát schopen či ochoten zajistit oběti domácího násilí potřebnou ochranu nebo zda je na místě poskytnutí mezinárodní ochrany, a to na základě příslušnosti k určité sociální skupině.“

Návrh možného řešení:

Nejvyšší správní soud v rozsudku vyslovil, že „domácí násilí je bezesporu celospolečenským jevem, který nelze podceňovat. Tento jev vyvěrá z podhoubí sociální diskriminace a je zpravidla determinovaný příslušnosti k určitému pohlaví.

Domácí násilí jako takové přitom může být za určitých okolností také azylově relevantním důvodem. Právě tyto okolnosti, které záleží především na zemi původu, jejích právních, sociálních či kulturních normách a hodnotách, je třeba analyzovat a zvažovat při udělování azylu. Otázkou zde je, zda příslušný stát je schopen či ochoten zajistit oběti domácího násilí potřebnou ochranu nebo zda je na místě poskytnutí mezinárodní ochrany. Tato ochrana by respektovala příslušnost k určité sociální skupině.“

Příklad dlouhé věty č.2

- *„Jsou - li předmětem řízení subjektivní práva majetková (jak tomu bylo v posuzované věci), jimiž mohou účastníci (jejich nositelé) podle jejich povahy i podle příslušných zákonných předpisů volně nakládat a o nichž se rozhoduje ve sporném řízení, ve kterém účastníci mohou uzavřít smír, nemůže mít na tuto jejich možnost vliv okolnost, že řízení je zahájeno na základě žaloby o určení existence právního vztahu, jelikož rozhodující pro zákonem vymezenou možnost uzavření soudního smíru jsou pouze podmínky jeho přípustnosti.“*

- **Řešení: první krok je nutné najít vztah podmíněnosti, co závisí od čeho...**
- **druhý krok: vybrat informace, které charakterizují podmínky resp. důvody takového vztahu a vysvětlit jej samostatně**
- **V posuzované věci byly předmětem řízení subjektivní práva majetková. Podle povahy těchto práv i podle příslušných zákonných předpisů mohou nimi účastníci jako jejich nositelé volně nakládat. Pokud se o nich rozhoduje ve sporném řízení, ve kterém účastníci mohou uzavřít smír, nemůže mít vliv na tuto jejich možnost, okolnost, že řízení je zahájeno na základě žaloby o určení existence právního vztahu. A to proto, že rozhodující pro zákonem vymezenou možnost uzavření smíru jsou pouze podmínky jeho přípustnosti.**

Otázka k přemýšlení a diskusi:

- *Co si myslíte o používání anglikanismů v odborných textech ale i médiích? K jakému názoru se přikláníte, je to podle Vás přínos pro jazyk nebo znak jeho degenerace?*

C) JAK PSÁT ODBORNÝ TEXT? Metodika zpracování odborného textu: výklad-popis;

- Rady ke psaní odborného textu můžeme rozdělit na rady z makro a mikro-hlediska.
- Z makro-hlediska se jedná o splnění těchto kroků:
- *Volba tématu*
- *Formulace hypotézy a základních otázek*
- *Tvorba struktury a osnovy práce*
- *Formulace základních tezí jednotlivých kapitol*
- *Psaní obsahu práce; tzn. textu jednotlivých kapitol a také úvodu a závěru práce*
- *Kontrola textu; gramatických a stylistických chyb*
- *Formální úprava práce, úprava citací, literatury*
- *Prezentace práce nebo její publikace*
- **Volbě tématu, formulaci hypotézy a základních otázek byla věnována pozornost v prvních dvou seminářích. V tomto semináři budeme věnovat pozornost tvorbě textu z mikrohlediska; tzn. jak začít psát výklad nějakého právního problému.**

Jak začít psát výklad-popis nějakého právního problému?

- Výklad právního problému se obecně vyznačuje tím, že
- *popisuje, co se stalo nebo jaké něco je; popisuje skutkovou podstatu nebo jaká je právní úprava daného problému, např. kupní smlouvy v OZ, jaká je definice nějakého pojmu, apod.*
- *popisuje, co „říká“ teorie, co se uvádí v zákonech, v judikatuře, apod.*
- *informuje o vzniku právních institutů nebo otázek či problémů; jak vznikly, jak se vyvíjely, jakými prošly etapami, jak fungují, apod.*
- *informuje o různých názorech či postojích, řešeních; jak se objevily, jak se vyvíjely apod.*

Metodiky psaní odborného textu:

- Existuje celá řada metodik, které se snaží přiblížit studentům to, jak mají začít a postupovat při popisu. Například, připodobňuje se to k detektivnímu hledání, pátrání a nalézání řešení nějakého případu, nebo jako objevování nových míst a putování nějakým městem, prostorem, atd.
- V dnešním semináři si představíme postup psaní odborného textu, který je podobný tvorbě mozaiky.

Metodika č. 1

Pozorně si přečtěte uvedený příběh. Jedná se o zkrácenou verzi textu Karla Čapka. Viz k tomu ČAPEK, Karel. *Hordubal*. Praha: Fr. Borový, 1939, 195 s.

Juraj Hordubal odešel z Československa do USA za prací v dolech, když jeho ženě Polaně bylo 23 let a jejich dceři Hafiji tři roky. Doma nechal ženě na starost statek s dvěma kravami a několika poli. První tři roky posílal domů peníze každý měsíc, ale potom se pět let rodině neozval ani neposlal peníze. Přesto střídal úspory s myšlenkou na to, že se jednou vrátí a těmi penězi rodinu zabezpečí. Po osmi letech ale přišel o práci, a tak se vrátil domů. Polana pět let před Hordubalovým návratem najala čeledína Štěpána Manyu. Na jeho radu začali chovat koně a prodali pole a krávy. Celou dobu bydlel čeledín na statku a choval se pomalu, jako by byl hospodář. Když se Hordubal vrátil, Polana se k němu chovala podivně, rozhodně ne jako k manželovi. Prosila ale, aby mohl čeledín na statku zůstat a dál se starat o koně. Městem šly pomluvy, že Polana podvádí manžela s čeledínem. Hordubal tomu odmítal uvěřit, dokonce se kvůli tomu popral v hospodě se svým starým známým, Gejzou. Nakonec Hordubal sepsal u notáře závěť, v níž všechno odkázal Polaně „za manželskou věrnost a lásku“. I přesto však rozhodl, že aby mohl čeledín na statku zůstat, musí se oženit s Hafijí. Manya přijal a dokonce si nechal vyplatit věno. Nakonec se ale s Hordubalem pohádali tak, že ten vyhodil čeledína ze svého domu. Manya odešel a ani si nevzal nic ze svých věcí. Přesto se Hordubal svého nejlepšího přítele jednoho večera zeptal, zda si člověk může sám vzít život. Jeho žena spala společně s Hafijí v komoře. Další ráno našli Hordubala mrtvého, s malou rankou v hrudi. Všechny dveře světnice byly zamčené zevnitř, až na ty z komory. Místní doktor usoudil, že Hordubala někdo zabil nějakou jehlicí. Podle posudku z Prahy to ale bylo ranou z pistole. Světnice měla rozbité jedno okno, ale skulina byla jen asi 1cm široká. Čeledína Manyu našli sice četníci u něho doma, ale měl u sebe kabát a na půdě ukrytý váček s penězi od Hordubala. Navíc se zjistilo, že Polana Hordubalová je v osmém měsíci těhotenství, i když Hordubal se vrátil teprve před šesti měsíci.

Zadání úkolu:

- Vžijte se do role četníka a pokuste se vyřešit případ úmrtí Juraje Hordubala. Následně by jste měli o tom napsat hlášení. Vaším úkolem v semináři bude připravit podklady pro takové hlášení. Na základě otázky: „**Jak zemřel Juraj Hordubal?**“ stanovte
- **a) hypotézu**, zda a případně o jaký trestný čin se jednalo a kdo ho spáchal.
- **b) Potom vyberte z příběhu důležitá fakta**, seřadte je tak, aby dávala smysl.
- **c) Následně stanovte strukturu** svého hlášení.
- **d) Nakonec uveďte, k jakému závěru jste došli.**

Metodika č. 2 : Odborný popis jako tvorba mozaiky:

Jednotlivé kroky skládání mozaiky symbolizují kroky popisu nebo výkladu odborného textu.

- První krok : pojmenování obrazu - název tématu, problému.
- Druhý krok: sbírání kamínků..... uvádění jednotlivých informací, pojmů, jejich seskupení od toho co má větší váhu k méně důležitým informacím
- Třetí krok: náčrt obrysů mozaiky .... Vymezení rámce výkladu o čem to bude o jakém problému
- Čtvrtý krok: vyplňování obrazu... Popis a vysvětlování jednotlivých otázek, problémů,
- Pátý krok: hodnocení mozaiky, zda je úplná co v ní chybí? ... formulování závěru, uzavření výkladu, k čemu se dospělo.

Na základě uvedených kroků popište § 30 nového občanského zákoníku

§ 30 Zletilost

- (1) Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilostí se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.**
- (2) Před nabytím zletilosti se plné svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.**

Řešení :

- První krok: pojmenování - *Zletilost podle § 30 NOZ*
- Druhý krok: základní pojmy a informace - *zletilost, svéprávnost, nabytí svéprávnosti, nabytí svéprávnosti před zletilostí,*
- Třetí krok: náčrt výkladu – o čem to? *Tento paragraf vymezuje způsoby nabytí svéprávnosti osoby a to zletilostí a také v případě nezletilosti*

Čtvrtý krok: popis a výklad ustanovení po jednotlivých větách či odstavcích

- V prvním odstavci paragrafu se uvádí zletilost jako základní předpoklad nabytí plné svéprávnosti. Zletilostí tak získává člověk oprávnění k vykonávání právních úkonů. Plné svéprávnosti pak nabývá člověk dovršením 18 let, kdy se stává zletilým. O tom, kdy se může stát nezletilý svéprávným pojednává druhý odstavec paragrafu. Před zletilostí je možné nabýt přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství. ....atd. ....**

Pátý krok: zhodnocení

- *Navrhovaná úprava zavádí nový pojem „svéprávnost“, který nahrazuje dříve užívaný pojem „způsobilost k právním úkonům“. Podmínky nabývání svéprávnosti oproti starší úpravě však zásadně nemění.*

V hodnocení se uvádějí přednosti nebo slabiny popisované definice či ustanovení